

Bułgaria i Rumunia w UE

Scenariusz lekcji dla szkoły ponadgimnazjalnej

■ WIESŁAWA DYJACH

1 stycznia 2007 r. do Unii Europejskiej zostały przyjęte dwa kolejne kraje: Rumunia i Bułgaria. W obu krajach niezbędne były głębokie reformy po kilkudziesięciu latach rządów komunistycznych i zależności od ZSRR. Warto przeprowadzić lekcję o najnowszych członkach UE z wykorzystaniem analizy SWOT. Uczniowie, z pomocą nauczyciela, ocenią mocne i słabe strony obu krajów oraz wskażą szanse wynikające z akcesu, a także mogące się pojawić zagrożenia.

Hasła z podstawy programowej:

- geografia: *Procesy przechodzenia od izolacji do integracji; współpraca między społecznościami;*
- podstawy przedsiębiorczości: *Współpraca gospodarcza Polski z zagranicą. Integracja z Unią Europejską.*

Temat lekcji: *Pozycja Bułgarii i Rumunii w Unii Europejskiej – analiza SWOT.*

Cele lekcji:

1) ogólny:

- wskazanie korzyści i zagrożeń wynikających z integracji Bułgarii i Rumunii z Unią Europejską;

2) szczegółowe:

a) w zakresie wiadomości uczeń:

- zna chronologię najważniejszych wydarzeń dotyczących jednoczącej się Europy,
- zna z prasy i Internetu aktualne informacje o problemach społeczno-ekonomicznych Bułgarii i Rumunii,
- charakteryzuje położenie oraz środowisko geograficzne Bułgarii i Rumunii;

b) w zakresie umiejętności uczeń:

- wskazuje mocne strony Bułgarii i Rumunii w zestawieniu z pozostałymi kra-

jami UE – atrakcyjność dla inwestorów zagranicznych, znaczny potencjał ludnościowy, wysoki popyt wewnętrzny, niskie koszty pracy, konkurencyjność, wysokie tempo wzrostu gospodarczego,

- wskazuje słabe strony Bułgarii i Rumunii w porównaniu z pozostałymi krajami UE – słabo zaawansowane reformy, niski poziom infrastruktury, niewielki potencjał gospodarczy, problemy demograficzne, niska kultura polityczna, wysokie koszty dostosowań strukturalnych, niska jakość siły roboczej,
- określa szanse dla omawianych krajów – korzyści z wprowadzania reform, modernizacja infrastruktury dzięki środkom unijnym, upowszechnianie standardów unijnych w życiu społeczno-gospodarczym, wzrost poziomu życia mieszkańców,
- określa zagrożenia na przyszłość – niestabilność polityczna, zaniechanie reform, spadek napływu inwestycji zagranicznych w związku ze zmniejszaniem skali prywatyzacji, wzrost kosztów pracy, spadek konkurencyjności,
- przeprowadza samoocenę pod kątem zaangażowania w pracy na lekcji.

Metody kształcenia: kula śnieżna, technika linii czasu, praca z tekstem oraz z atlasem według instrukcji, analiza SWOT.

Środki dydaktyczne: teksty źródłowe, podręcznik uczniowski, atlasy geograficzne, mapa konturowa Europy, ścienna mapa fizyczna i polityczna Europy, tablica szkolna, ewentualnie plansza ze schematem do uzupełnienia.

Formy pracy: grupowa (grupy robocze i prezentacyjne), zbiorowa, indywidualna.

Typ lekcji: w całości przeznaczona na realizację nowego materiału.

Przebieg lekcji:

I. Część wstępna:

1. Czynności organizacyjne.
2. Nauczyciel zapoznaje uczniów z tematem i celami lekcji.
3. Nawiązuje do nowego materiału.
4. Uczniowie prezentują na linii czasu najważniejsze wydarzenia integrującej się Europy. Z prawej strony linii wpisują wydarzenia, a z lewej – daty oraz korzyści wynikające z wypisanych wydarzeń. Taką linię uczniowie mogą wykonać w zeszytach, w formie pracy domowej, lub jako planszę do ekspozycji w pracowni geograficznej.
5. Uczniowie określają położenia geograficzne Bułgarii i Rumunii i wskazują oba kraje na mapie Europy, a następnie krótko charakteryzują środowisko geograficzne na podstawie map tematycznych w atlasie – praca w parach. W parach prezentują efekty pracy.
6. Wybrani (chętni) uczniowie omawiają zadaną dwa tygodnie wcześniej pracę domową: *Najważniejsze wydarzenia z życia społeczno-ekonomicznego Bułgarii i Rumunii na podstawie informacji w prasie i w Internecie.*

II. Część główna – realizacja nowego materiału:

1. Nauczyciel stawia problem: Jakże są mocne i słabe strony Bułgarii i Rumunii na tle pozostałych krajów UE, z mocnych stron jakie mogą wynikać szanse, a ze słabych – zagrożenia na przyszłość? Rysuje na tablicy schemat analizy SWOT lub przygotowuje wcześniej planszę (ryc. 1).
2. Uczniowie częściowo uzupełniają tabele na podstawie informacji z dotychczasowego

Mocne strony	Słabe strony
Szanse	Zagrożenia

Ryc. 1. Schemat analizy SWOT – pozycja Bułgarii i Rumunii w UE

wego przebiegu lekcji – praca metodą kuli śnieżnej.

3. Zorganizowanie pracy w grupach – podział klasy na grupy robocze, np. czteroosobowe, które losują jeden z czterech tekstów źródłowych (załączniki 1–4). Liczebność kopii tekstów zależy od liczebności klasy. Zadaniem uczniów jest wyszukanie w tekście źródłowym argumentów do poszczególnych pól w tabeli (ryc. 1).
4. Przedstawiciele grup opracowujących ten sam tekst źródłowy tworzą cztery grupy prezentacyjne – porównują swoje spostrzeżenia, przygotowują treść prezentacji.
5. Prezentacja wyników pracy poprzez uzupełnienie tabeli. Sporządzenie notatek w zeszytach.

III. Część końcowa:

1. Samoocena ucznia po lekcji – wypełnienie miniankiety (załącznik nr 5).
2. Zadanie domowe:
 - a. Dla wszystkich (obowiązkowe): Na mapie konturowej Europy na tle każdego kraju wpisz wartość wybranego przez siebie wskaźnika społeczno-ekonomicznego. Np: PKB *per capita*, wskaźnik przyrostu naturalnego itp.
 - b. Dla chętnych: Przeprowadź analizę różnicowania przestrzennego przedstawionego wskaźnika.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Informacja:

Infrastruktura w krajach UE, szczególnie drogowa, jest znacznie lepsza niż w Bułgarii i Rumunii, ale tempo inwestycji w nowych krajach członkowskich jest nieprawdopodobnie wielkie. Nad nowymi krajami wisi „bicz unijny” i są czujnie obserwowane, co może stresuje, ale i motywuje do działania. Oczywiście, wiele będzie zależało od sytuacji politycznej w nowych krajach członkowskich. Jak wiadomo, Słowacja była przez kilka lat liderem reform, ale po zmianie sytuacji politycznej reformy ustały. Inne negatywne przykłady to Grecja czy południowe Włochy. Bułgaria i Rumunia są zarówno partnerami, jak i konkurentami dla krajów UE. Przykładowo: oferują konkurencyjne miejsca do lokowania inwestycji zagranicznych. Średnie tempo wzrostu gospodarczego między 2000 a 2006 r. wynosiło w Bułgarii 5,1%, a w Rumunii – 5,9%, czyli oba kraje rozwijały się znacznie szybciej niż kraje piętnastki, również szybciej niż Polska (3,4%). Z drugiej strony, zbliżone do nowych krajów UE tempo rozwoju gospodarczego mają kraje bałtyckie oraz Czechy – po ok. 4%.

ZAŁĄCZNIK NR 2

Informacja:

Pod względem potencjału ludnościowego Rumunia, z 21 mln mieszkańców, oraz Bułgaria, z 7,5 mln, stanowią 1/3 rozszerzenia z 2004 r. Rumunia należy do krajów ze znacznym potencjałem demograficznym, sytuując się pod względem liczby ludności między Polską i Holandią. Dodaje do zagregowanego PKB Unii (liczonego według rynkowych kursów walut) 0,9% jego ogólnej wielkości, czyli mierzona w ten sposób wielkość gospodarki rumuńskiej jest tylko nieco większa od gospodarki węgierskiej (0,8%). Z kolei gospodarka Bułgarii to około 0,2% gospodarki Unii – podobny potencjał ma np. Litwa. Polski PKB (2,4% PKB UE) jest więc przeszło 2-krotnie większy od sumy PKB dwóch nowych krajów członkowskich. Bułgaria i Rumunia przystąpiły do UE na relatywnie niższym poziomie rozwoju niż kraje przystępujące do Unii w 2004 r. Najmniej rozwinięte kraje dziesiątki miały w 2004 r. poziom PKB na głowę mieszkańca (z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej) na poziomie ok. 45% średniej dla 25 krajów. Rumunia i Bułgaria wstąpiły do Wspólnoty z poziomem PKB na głowę w granicach 35% średniej dla 25 krajów.

ZAŁĄCZNIK NR 3

Informacje:

Do głównych motorów wzrostu gospodarczego w Bułgarii i Rumunii należy zaliczyć przede wszystkim popyt wewnętrzny, na który składają się konsumpcja indywidualna oraz inwestycje. Nie brakuje zagranicznych inwestorów, którzy widzą duży potencjał obu krajów oraz sens inwestowania w nich. Jednocześnie warto pamiętać, iż rekordowy napływ inwestycji zagranicznych do obu krajów związany był z dużymi prywatyzacjami, których skala w najbliższych latach będzie się zmniejszać. Nominalne koszty płacy w Bułgarii i Rumunii są niższe niż w pozostałych krajach Unii. Dane Eurostat wskazują, że miesięczne koszty pracy są najniższe w Bułgarii – 229 € w 2005 r. i w Rumunii

– 358 €, dla porównania: Polska – 818 €, a średnia dla UE 25 – ponad 3000 €. Jednakże koszty pracy w obu krajach szybko rosną. Wzrostowi płac towarzyszy malejąca bezrobocie. Wśród problemów, z którymi kraje te mogą się borykać w przyszłości, jest niska kultura polityczna, niski status społeczny mniejszości narodowych, skala koniecznych dostosowań strukturalnych, m.in. w rolnictwie, oraz problemy demograficzne. Zatrudnienie w rolnictwie wciąż przekracza w Rumunii 30% ogółu pracujących.

ZAŁĄCZNIK NR 4

Informacja:

Zarówno Bułgaria, jak i Rumunia mają problemy z jakością siły roboczej. Jest ona słabo wykształcona, dotyczy to nawet jej młodszej części. Ludzi słabo wykształconych jest tu o wiele więcej niż w krajach, które przystąpiły w 2004 r. do UE. Wyniki egzaminów porównawczych, np. PISA, w tych krajach są najniższe w Europie. Bardzo niski jest udział Bułgarów i Rumunów w edukacji ustawicznej. Oba kraje mają podobne problemy demograficzne jak większość Europy. Pod względem ubytku ludności Bułgaria prezentuje się najgorzej. Jest to skutek m.in. fali emigracji z lat dziewięćdziesiątych, kiedy bułgarscy Turcy wyjechali do Turcji.

Bułgaria i Rumunia wiele problemów, z którymi się borykają, mogą rozwiązać dzięki środkom unijnym, które już płyną szerokim strumieniem. Oba nowe kraje członkowskie bardzo mocno zaangażowały się w proces reform. W Rumunii czas oczekiwania na budowę znacznie się skrócił (o 49 dni). Wprowadzono zmiany w prawie pracy, w zakresie ochrony praw inwestorów oraz w dziedzinie uzyskiwania kredytów. Dokonanie reform oraz ułatwianie działalności gospodarczej może spowodować duże tempo wzrostu gospodarczego. Bułgaria i Rumunia będą niezwykle interesującymi krajami dla zagranicznych inwestorów, co widać po tempie wzrostu inwestycji zagranicznych w obu krajach.

ZAŁĄCZNIK NR 5

Ankieta samooceny ucznia po lekcji:

Imię i nazwisko..... klasa data

W skali 1–5 oceń:

1. Swoje zaangażowanie w pracę na lekcji
2. Swoją udział w prezentacji wyników pracy grupy
3. Swoje notatki w zeszytcie
4. Swoje wiadomości na temat dzisiejszej lekcji
5. Twoje uwagi o lekcji

Dziękuję.

mgr **WIESŁAWA DYJACH**

Nauczycielka geografii i podstaw przedsiębiorczości,
Zespół Szkół Zawodowych w Janowie Lubelskim,
ul. Ogrodowa 20, 23–300 Janów Lubelski.